

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра криміналістики та судової медицини**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Перший проректор НАВС
полковник поліції**

Станіслав ГУСАРЄВ

.2024

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Статус дисципліни – вибіркова
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – цивільна безпека(26)
Спеціальність – правоохоронна діяльність (262)
Освітня програма – правоохоронна діяльність (поліцейський)
Форми здобуття вищої освіти – денна, заочна
Мова навчання – українська
Форма підсумкового контролю – залік

Київ – 2024

Розробники:

Андрій АНТОЩУК – завідувач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
Юлія КОМАРИНСЬКА – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри криміналістики та судової медицини
 Протокол від 18. 04. 2024 року № 21

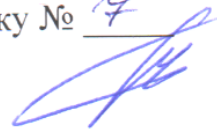
**Завідувач кафедри
 криміналістики та судової медицини**

 Андрій АНТОЩУК

Схвалено науково-методичною радою НАВС

Протокол від 24. 04 2024 року № 4

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 202__/202__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
 (потрібне підкреслити)

Протокол засідання кафедри від

____.____. 202__ № ____

Завідувач кафедри

Протокол засідання науково-методичної

ради від _____._____. 202__ № ____

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 202__/202__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
 (потрібне підкреслити)

Протокол засідання кафедри від

____.____. 202__ № ____

Завідувач кафедри

Протокол засідання науково-методичної

ради від _____._____. 202__ № ____

Голова НМР

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система наукових положень і розроблених на їх основі практичних рекомендацій з організації та планування досудового розслідування, визначення оптимальної лінії поведінки працівників правоохоронних органів, які здійснюють кримінальне провадження, прийомів проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, спрямованих на встановлення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, збирання та оцінку доказів.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Криміналістичне забезпечення правоохоронної діяльності» є засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних положень, набуття навичок та формування умінь щодо проведення слідчих (розшукових) дій у процесі здійснення професійної діяльності працівниками правоохоронних органів з розслідування кримінальних правопорушень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Криміналістичне забезпечення правоохоронної діяльності» є:

- засвоєння здобувачами вищої освіти сучасних методів збирання і дослідження доказів;
- формування у здобувачів ступеню вищої освіти криміналістичного мислення, заснованого на пізнанні причинно-наслідкових зв'язків у результаті вчинення кримінальних правопорушень;
- оволодіння практичними навичками щодо застосування сучасних методів криміналістики в практичній діяльності з розслідування та попередження кримінальних правопорушень;
- формування у здобувачів стійкої особистої громадянської позиції, розвиток навичок аналітичного мислення, виховання критичного та неупередженого ставлення до громадян, які потрапили в орбіту кримінальних процесуальних відносин, незалежно від їх процесуального статусу.

Пререквізити: «Криміналістика», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Кримінальний процес», «Оперативно-розшукова діяльність», «Юридична психологія», «Логіка».

Постреквізити: «Інформаційні системи та технології в правозастосовній діяльності».

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми:

інтегральна компетентність:

- здатність та готовність до розв'язування практичних задач у галузі правоохоронної діяльності із поглибленим рівнем знань та вмінь, достатніх для вирішення проблемних професійних завдань з охорони прав і свобод людини і громадянина, протидії злочинності, підтримання громадської безпеки і правопорядку

або у процесі навчання, що передбачає реалізацію основних завдань правоохоронної діяльності, системного аналізу та планування операцій, прогнозування, оптимізації та прийняття рішень, проведення досліджень та/або здійснення інновацій у сфері правоохоронної діяльності, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог;

загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) ;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов’язків;
- здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення;
- здатність обирати оптимальні методи і засоби забезпечення публічної безпеки і порядку;
- здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних та кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

Програмні результати навчання:

- узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів;
- аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення;
- забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов’язків;
- відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об’єктивно оцінювати інформацію.
- модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку;
- використовувати сучасні методи і засоби системного аналізу, імітаційного моделювання, збирання та оброблення інформації для аналізу варіантів і прийняття рішень при виконанні професійних завдань;
- аналізувати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток дій правопорушників, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- поняття, завдання, систему криміналістичного забезпечення правоохоронної діяльності;
- поняття та зміст криміналістичного забезпечення організації і планування досудового розслідування;
- поняття та класифікацію криміналістичних версій, етапи їх побудови та перевірки;
- поняття і сутність планування розслідування, принципи планування розслідування, особливості окремих видів планування розслідування;
- тактичні особливості проведення огляду;
- тактичні особливості проведення освідчування та отримання біологічних зразків особи;
- тактичні особливості проведення допиту та опитування;
- тактичні особливості проведення слідчого експерименту.

вміти:

- аналізувати і оцінювати первинну інформацію, яка містить ознаки кримінального правопорушення;
- формулювати версії і визначати напрямки розслідування кримінальних правопорушень;
- планувати проведення слідчих (розшукових) дій;
- тактично кваліфіковано проводити слідчі (розшукові) дії;
- оцінювати слідчі ситуації та приймати оптимальні тактичні рішення під час розслідування кримінальних правопорушень.
- абстрактно, логічно та критично мислити, аналізувати і синтезувати;
- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією;
- вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки;
- працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом;
- аналізувати інформацію, виявлену під час розслідування, з метою її використання для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- взаємодіяти з іншими органами та підрозділами Національної поліції України;
- застосовувати набуті знання у професійній діяльності;
- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- планувати та управляти часом;
- приймати обґрунтовані рішення.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки			
	2-й	-	2-й	-
	Семестр			
	3-й	-	3-й	-
Загальна кількість годин – 90	Лекції			
	2 год.	-	2 год.	-
	Семінарські			
	2 год.	-	-	-
	Практичні			
	26 год.	-	14 год.	-
	Самостійна робота			
	60 год.	-	74 год.	-
	Вид контролю			
	залік			

3. Тематичний план (д/б)

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	п.	с.р.		л	сем.	п.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Загальні положення криміналістичного забезпечення правоохоронної діяльності	12	2	2		8	16	2		2	12
Тема 2. Організація і планування розслідування кримінальних правопорушень підрозділами Національної поліції України	12			2	10	14			2	12
Тема 3. Огляд місця події слідчо-оперативною групою як засіб збирання доказів та форма взаємодії підрозділів Національної поліції України	14			6	8	14			2	12

Тема 4. Організаційно-тактичні основи обшуку як засобу збирання доказів	14			6	10	14			2	12
Тема 5. Тактичні засади освідування особи та відібрання біологічних зразків для експертизи	12			4	8	14			2	12
Тема 6. Тактичні засади отримання криміналістично-значущої інформації від особи	14			4	8	8			2	6
Тема 7. Застосування криміналістичних засобів та методів при проведенні слідчого експерименту	12			4	8	10			2	8
Усього годин з дисципліни	90	2	2	26	60	90	2		14	74

4. Плани навчальних занять за видами

Тема 1. Загальні положення криміналістичного забезпечення правоохоронної діяльності

лекційне заняття – 2 години

1. Наукові основи, поняття, завдання криміналістичного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

2. Техніко-криміналістичне, тактико-криміналістичне, методико-криміналістичне забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

3. Криміналістичні засоби, методи, прийоми та принципи їх застосування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень.

семінарське заняття – 2 години

1. Зміст та система криміналістичного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

2. Сучасні тенденції розвитку та удосконалення криміналістичного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

3. Слідча, експертна та судова практика та практика Європейського суду з прав людини як джерела розробки криміналістичних засобів, прийомів і методів.

Тема 2. Організація і планування розслідування кримінальних правопорушень підрозділами Національної поліції України

практичне заняття – 2 години

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, види та класифікація криміналістичних версій.

1.2. Вимоги до криміналістичної версії. Порядок побудови та перевірки криміналістичних версій.

1.3. Завдання та принципи організації та планування досудового розслідування.

1.4. Планування проведення слідчої (розшукової) дії.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 3. Огляд місця події слідчо-оперативною групою як засіб збирання доказів та форма взаємодії підрозділів Національної поліції України

практичне заняття – 6 години

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Огляд як слідча (розшукова) дія та самостійний пізнавальний прийом.

1.2. Організаційно-тактичні засади огляду. Криміналістична класифікація огляду.

1.3. Огляд місця події. Організаційно-тактичні особливості первинного, повторного і додаткового огляду місця події.

1.4. Використання спеціальних знань та технічних засобів під час огляду місця події. Попереднє дослідження слідів на місці події.

1.5. Тактичні комбінації, що застосовуються під час огляду місця події.

1.6. Огляд речей і документів. Огляд документів – речових доказів, які містять ознаки підробки. Особливості огляду документів – засобів засвідчення фактів, порядок їх приєднання до матеріалів кримінального провадження.

1.7. Правила виявлення, фіксації, вилучення криміналістичних об'єктів, які мають значення для кримінального провадження: слідів рук, ніг, зубів, нігтів, волосся та інших слідів людини; слідів крові та інших біологічних слідів людини; слідів запаху; слідів транспортних засобів, слідів злому, вогнепальної та холодної зброї і слідів, пов'язаних з її застосуванням та ін.

1.8. Особливості огляду одягу трупа та ложа трупа. Спеціалісти, які залучаються до огляду трупа. Правила фотографування трупа.

1.9. Використання даних огляду трупа для встановлення особи загиблого та з'ясування інших обставин кримінального правопорушення.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 4. Організаційно-тактичні основи обшуку як засобу збирання доказів

практичне заняття – 6 годин

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття обшуку. Правові та фактичні підстави проведення обшуку.

1.2. Об'єкти обшуку та об'єкти пошуку.

1.3. Організаційно-тактичні особливості проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи.

1.4. Порядок дій учасників обшуку під час робочого етапу на попередній стадії, оглядовій стадії, детальній стадії обшуку.

1.5. Особливості реалізації окремих тактичних комбінацій під час обшуку: «забезпечення умов проведення слідчої (розшукової) дії та керування діями її учасників», «здійснення психологічного впливу на особу, житло та інше володіння

якої піддають обшуку», «відшукання всіх об'єктів пошуку», «фіксації перебігу й результатів обшуку» та ін.

1.6. Організаційно-тактичні заходи для виявлення тайників у житлі чи іншому володінні особи.

1.7. Тактичні прийоми обшуку та їх класифікація.

1.8. Техніко-криміналістичне забезпечення проведення обшуку.

1.9. Особливості фіксації перебігу і результатів обшуку у протоколі та додатках до нього. Правила використання фото- та відеозапису під час проведення обшуку.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 5. Тактичні засади освідуювання особи та відібрання біологічних зразків для експертизи

практичне заняття – 4 години

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Мета і завдання освідуювання. Заходи, що застосовуються для забезпечення таємниці особистого життя освідуюваного.

1.2. Учасники освідуювання. Коло осіб, які можуть бути освідовані.

1.3. Процесуальний порядок та тактика проведення освідуювання у кримінальному провадженні. Дотримання морально-етичних норм під час освідуювання.

1.4. Залучення спеціаліста під час проведення освідуювання. Фіксація слідів, мікрослідів під час проведення освідуювання. Застосування технічних засобів.

1.5. Поняття та види зразків для експертизи. Біологічні зразки особи.

1.6. Процедура отримання окремих видів зразків.

1.7. Порядок відібрання зразків та рекомендації щодо їх зберігання.

1.8. Примусове відібрання зразків та процесуальне оформлення відібрання зразків.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 6. Тактичні засади отримання криміналістично-значущої інформації від особи

практичне заняття – 4 години

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття допиту. Предмет допиту, правові та фактичні засади його проведення.

1.2. Етапи допиту. Завдання підготовки до проведення допиту.

1.3. Робочий етап допиту та організаційно-тактичні заходи на стадіях: встановлення психологічного контакту; вільної розповіді; постановки запитань; ознайомлення допитуваного з протоколом і записом показань.

1.4. Тактичне забезпечення проведення допиту: тактичні прийоми і тактичні комбінації. Поняття і межі допустимості психологічного впливу на допитуваного.

1.5. Поняття одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб. Встановлення й підтримання з учасниками одночасного допиту двох та більше вже допитаних осіб психологічного контакту.

1.6. Особливості реалізації окремих тактичних комбінацій під час одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб: «сприяння адаптації до обстановки слідчої (розшукової) дії та усунення небажаних станів психіки допитуваних», «стимулювання установки на необхідність спілкування» та ін.

1.7. Фіксація ходу та результатів допиту. Особливості складення протоколу допиту.

1.8. Поняття, завдання та зміст опитування. Різниця між опитуванням і допитом.

1.9. Правові та фактичні підстави проведення опитування. Учасники опитування.

1.10. Фіксація ходу та результатів опитування.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 7. Застосування криміналістичних засобів та методів при проведенні слідчого експерименту

практичне заняття – 4 години

2. Опитування з навчальних питань:

2.1. Поняття, правові та фактичні підстави проведення слідчого експерименту.

2.2. Умови проведення слідчого експерименту. Підготовка до проведення слідчого експерименту. Проведення попереднього допиту особи, показання якої будуть перевірятися під час слідчого експерименту.

2.3. Застосування методів реконструкції та моделювання під час слідчого експерименту. Створення умов проведення слідчого експерименту.

2.4. Учасники слідчого експерименту.

2.5. Особливості проведення повторного та додаткового слідчого експерименту.

2.6. Тактичні прийоми та їх комплекси, що застосовуються під час слідчого експерименту.

2.7. Фіксація перебігу та результатів слідчого експерименту. Додатки до протоколу слідчого експерименту.

3. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

4. Вирішення тестових завдань.

5. Завдання для самостійної роботи

До завдань для самостійної роботи у формі тестового контролю здобувачі вищої освіти можуть отримати доступ на сайті НАВС у розділі «Дистанційні курси» за посиланням: <https://dn.naiau.kiev.ua/login/index.php> за допомогою індивідуального логіну і паролю.

7. Методи навчання

Методи навчання

- **Словесні**

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме за допомогою їх викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для роздумів, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція слугує для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

- **Наочні методи**

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та демонстрації власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

- **Практичні методи:** вправи, складання процесуальних документів. Проведення слідчих (розшукових) дій. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а слугують лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

- **Навчальна робота під керівництвом викладача** – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, написання тестів.

- **Рольова гра:**

пояснення фабули (змісту й умов гри);

підготовка дійових осіб для виконання своїх ролей;

підготовка учнів-експертів, ведучого.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль – усний (у вигляді індивідуального або групового опитування, аналізу ділових ситуацій, ділових ігор) або письмовий (у вигляді контрольної роботи, тестів). Форми поточного контролю з кожної теми визначає викладач.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає два теоретичні питання.

Методи контролю. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, а також шляхом: проведення експрес-опитувань, тестування, підготовки

доповідей і рефератів. При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань здобувачів і вміння застосовувати їх на практиці.

Практичні заняття проводяться двома науково-педагогічними працівниками, оскільки, з урахуванням специфіки відпрацювання ситуаційних завдань з використанням можливостей навчально-тренувальних полігонів та робочих місць з інсценованою слідовою картиною кримінальних правопорушень, навчальна група завчасно поділяється на дві підгрупи.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>	<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
Т. 1, Т. 2 ... Т. 10	залік	
60	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанційного навчання

Інструменти. Використання інструментів, що входять до переліку криміналістичної техніки обирається викладачем, виходячи з теми навчальної дисципліни.

Обладнання. Для закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних навичок здобувачами вищої освіти за темами навчальної дисципліни необхідно використовувати навчально-тренувальні полігони.

Програмне забезпечення. Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle «Мудл», Соціальні мережі та Telegram.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Зміст та система криміналістичного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.
2. Сучасні тенденції розвитку та удосконалення криміналістичного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.
3. Слідча, експертна та судова практика та практика Європейського суду з прав людини як джерела розробки криміналістичних засобів, прийомів і методів.
4. Наукові основи, поняття, завдання криміналістичного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.
5. Техніко-криміналістичне, тактико-криміналістичне, методико-криміналістичне забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.
6. Криміналістичні засоби, методи, прийоми та принципи їх застосування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень.
7. Поняття, види та класифікація криміналістичних версій.
8. Вимоги до криміналістичної версії. Порядок побудови та перевірки криміналістичних версій.
9. Завдання та принципи організації та планування досудового розслідування.
10. Стадії, методи побудови та перевірки криміналістичних версій.
11. Рівні організації досудового розслідування: міжнародний, державний, управлінський, слідчо-оперативний, тактичний.
12. Оформлення плану розслідування кримінального правопорушення. Додатки до плану. Допоміжні документи під час планування.
13. Організаційно-тактичні особливості залучення до проведення слідчих (розшукових) дій як спеціалістів інспекторів-криміналістів Національної поліції України, працівників та спеціалізованої пересувної лабораторії Експертної служби МВС України.
14. Поняття та завдання огляду під час досудового розслідування.
15. Суб'єкти і об'єкти огляду. Завдання учасників огляду.
16. Організаційно-тактичні засади підготовчого, робочого, заключного етапів проведення огляду.
17. Тактичні прийоми та їх комплекси, що застосовуються під час огляду.
18. Організаційно-тактичні засади огляду.
19. Криміналістична класифікація огляду.
20. Огляд місця події. Організаційно-тактичні особливості первинного, повторного і додаткового огляду місця події.
21. Використання спеціальних знань та технічних засобів під час огляду місця події. Попереднє дослідження слідів на місці події.
22. Поняття, завдання, види обшуку.
23. Організаційно-тактичні засади підготовчого, робочого, заключного етапів проведення обшуку.
24. Тактичні комбінації під час обшуку, їх завдання, учасники, етапи реалізації.
25. Об'єкти обшуку та об'єкти пошуку.

26. Організаційно-тактичні особливості проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи.

27. Тактичні прийоми обшуку та їх класифікація.

28. Поняття та зміст освідування особи.

29. Дотримання морально-етичних норм при освідуванні.

30. Заходи забезпечення таємниці особистого життя освідуваного.

31. Учасники освідування.

32. Використання спеціальних знань та технічних засобів під час проведення освідування.

33. Фіксація слідів, мікрослідів під час проведення освідування.

34. Дослідження одягу та особистих речей освідуваного.

35. Поняття та види зразків для експертизи.

36. Біологічні зразки особи.

37. Процедура отримання окремих видів зразків.

38. Порядок відібрання зразків та рекомендації щодо їх зберігання.

39. Примусове відібрання зразків.

40. Процесуальне оформлення відібрання зразків.

41. Особливості відображення і тактика одержання інформації від людей (особистісних джерел)

42. Поняття, завдання та види допиту.

43. Організаційно-тактичні засади підготовчого, робочого, заключного етапів проведення допиту.

44.

45. Поняття, сутність та завдання одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб.

46. Етапи допиту. Завдання підготовки до проведення допиту.

47. Робочий етап допиту та організаційно-тактичні заходи на стадіях: встановлення психологічного контакту; вільної розповіді; постановки запитань; ознайомлення допитуваного з протоколом і записом показань.

48. Тактичне забезпечення проведення допиту: тактичні прийоми і тактичні комбінації.

49. Фіксація ходу та результатів допиту.

50. Поняття, завдання та зміст опитування.

51. Різниця між опитуванням і допитом.

52. Правові та фактичні підстави проведення опитування.

53. Учасники опитування.

54. Фіксація ходу та результатів опитування.

55. Поняття, завдання та зміст слідчого експерименту.

56. Організаційно-тактичні засади підготовчого, робочого, заключного етапів слідчого експерименту.

57. Використання спеціальних знань та залучення технічних засобів для проведення слідчого експерименту.

58. Підготовка до проведення слідчого експерименту. Проведення попереднього допиту особи, показання якої будуть перевірятися під час слідчого експерименту.

59. Застосування методів реконструкції та моделювання під час слідчого експерименту.

60. Тактичні прийоми та їх комплекси, що застосовуються під час слідчого експерименту.

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти та їх коментарі

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994 р., Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.). *Верховна Рада України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/stru>.

5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

6. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 р. № 575. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

7. Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: Затверджена наказом МВС України від 10.09.2009 р. № 390. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09>.

8. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>.

9. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Затверджена наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/1378204>.

10. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

11. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи: Затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.

12. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Затверджене наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

13. Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 р. № 1024. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-%D0%BF#n124>.

14. Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України: Затверджене наказом МВС України від 12.10.2009 р. № 436. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-09>.

15. Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини: Затверджений спільним наказом МВС, МОЗ та Генеральної прокуратури від 29.09.2017 р. № 807/1193/279. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1299-17>.

16. Порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції: Затверджений наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06.07.2016 р. № 612/679. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1051-16>.

Основна

1. The basics of criminalistic: educational manual / Antoshchuk A., Myrovskaya A., Sakovskyi A. and others. Kyiv: FOP Maslakov, 2021. 82 p.

2. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в 2-х частинах. Частина I: Вступ до курсу криміналістики. Криміналістична техніка / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 374 с.

3. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в двох частинах. Частина II: Криміналістична тактика. Методика розслідування / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 474 с.

4. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг та ін. 2-е вид, перероб. і допов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

5. Криміналістика: підручник / В. В. Пяковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін. / за заг. ред. В. В. Пяковського. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2020. – 752 с.

6. Криміналістика: підручник / Р.І. Благута, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк та ін. / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид, переробл. та допов. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 948 с.

7. Криміналістика: підручник / Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша, О.О. Подобний, В.В. Тіщенко та ін. / за ред. В.В. Тіщенка. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 556 с.
8. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.
9. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 2 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.

Додаткова

1. Алексейчук В. І. Огляд місця події : тактика і психологія. Харків : Вид. агенція «Апостіль», 2011. 164 с.
2. Антонюк П.Є., Антощук А.О., Куций Р.В. Тактика отримання зразків в кримінальному провадженні. Право і суспільство. 2021. Вип. 5. С. 281 – 289. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.5.39>
3. Антонюк П.Є., Щербанюк Д.В. Процесуальна регламентація слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із тілом неживої людини. Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 трав. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. – 376 с., С. 60 – 63.
4. Антонюк П.Є. Організаційно-тактичні аспекти примусового відбирання біологічних зразків у особи в кримінальному провадженні. Криміналістичний вісник. 2017. Вип. 1. С. 34 - 39.
5. Баулін О.В. Актуальні питання отримання зразків для експертизи у досудовому розслідуванні. Судово-експертне забезпечення кримінального процесу : матер. міжвідом. наук.-практ. семінару (м. Київ, 29 травня 2014 р.) / укл. А.О. Полтавський, О.В. Юдіна ; за заг. ред. О.Г. Рувіна. Київ, 2014.
6. Басюк Л.О. Отримання зразків для експертизи в кримінальному провадженні: проблемні аспекти. Інновації в криміналістиці та судовій експертизі: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.) Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. – 430 с., С. 318
7. Ващук О. П. Невербальна інформація у кримінальному провадженні : теоретико-методологічні основи : монографія. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 430 с.
8. Галаган В. І., Козак О. В. Процесуальний порядок і тактика отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні України : монографія. Краматорськ : ТОВ «Каштан», 2015. 223 с.
9. Головка М. Б., Осипенко І. П. Обшук (юридико-психологічні аспекти організації та проведення) : навч.-метод. посіб. Чернігів : Чернігівський нац. технолог. ун-т, 2015. 126 с.
10. Домашенко О. М. Тактичні помилки у слідчій діяльності : монографія. Харків : Вид. агенція «Апостиль», 2019. 168 с.
11. Козак О.В. Одержання зразків для експертного дослідження у кримінальному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Донецьк, 2011. 207 с.

12. Криміналістична тактика : навч. посіб. / за ред. М. А. Погорецького, Д. Б. Сергєєвої. Київ : Алерта, 2016. 244 с.
13. Настільна книга слідчого / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. ; 3-те вид., переробл. і доповн. Київ : «Ін Юре», 2011. 736 с.
14. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : навчально-практичний посіб. / С. С. Кудінов, Р. М. Шеховцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко ; 2-е видання, розшир. й доповнене. Харків : «Оберіг», 2015. 344 с.
15. Обшук і виїмка (тайники та способи їх виявлення) : навч.-метод. посіб. / І. П. Осипенко, О. О. Адам'юк, Н. М. Сенченко. Чернігів : Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2011. 132 с.
16. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією, у кримінальному провадженні України : навч. посіб. / В. І. Галаган, М. Й. Кулик, Н. С. Моргун, Ю. В. Терещенко. Київ, 2018. 112 с.
17. Організація і тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб : навч. посіб. / С. С. Чернявський, О. О. Алексєєв, І. А. Жалдак та ін. Київ : НАВС, 2016. 66 с.
18. Особливості фіксації ходу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій : метод. рекомендації / О. А. Осауленко, О. В. Александренко, Н. С. Моргун та ін. Київ : НАВС, 2015. 136 с.
19. Пам'ятка слідчому щодо проведення огляду трупа на місці події / Я. В. Фурман, Л. Т. Котляренко. Київ, 2017. 46 с.
20. Пошук та знешкодження саморобних вибухових пристроїв : метод. рекомендації / В. В. Юсупов, Ю. П. Приходько, Я. В. Фурман, К. Ю. Бобрик. Київ, 2017. 33 с.
21. Процесуальний порядок та тактичні особливості здійснення слідчих (розшукових) дій : наук.-метод. рекомендації / В. В. Кікінчук, К. Л. Бугайчук, В. О. Малярова, Т. П. Матюшкова. Харків : ХНУВС. 2018. 101 с.
22. Процесуальні документи досудового розслідування (слідчого, адвоката, судді) / М. А. Погорецький, О. П. Кучинська ; 2-ге вид. Київ : Алерта, 2018. 274 с.
23. Разумов Э. А., Молибога Н. П. Практическое руководство по осмотру места происшествия : теория, тактика, техника : учеб.-практ. пособие. Киев : Вид-во УкрДГРІ, 2015. 750 с.
24. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні : навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 140 с.
25. Тактика слідчого огляду комп'ютерних систем та їх елементів : наук.-практ. посіб. / В. О. Одерій, С. О. Корона, С. В. Самойлов. Донецьк, 2010. 87 с.
26. Теслюк І. О. Тактичні засади застосування криміналістичного прогнозування у досудовому розслідуванні (на прикладі органів Національної поліції України) : монографія. Одеса : ОДУВС, 2017. 217 с.
27. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 128 с.

28. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій : навчальний посіб. / Є. Ю. Свобода, А. В. Кофанов, А. В. Самодін та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.

29. Черниченко І. В. Застосування відеоконференції у кримінальному провадженні України : теорія і практика : монографія / за ред. О. П. Кучинської. Київ : Алерта, 2015. 272 с.

Інформаційно-довідкові системи, автоматизовані робочі місця, мультимедійні навчальні посібники, дистанційні курси

1. Автоматизоване робоче місце слідчого : інформаційно-довідкова програма / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://www.naiaau.kiev.ua/arm/slidch_new/start.html.

2. Інформаційне забезпечення органів Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, В. Г. Хахановський, В. М. Смаглюк. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiaau.kiev.ua/books/inform_zabezpechennia/index.html.

3. Інформаційні технології в діяльності Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, О. Є. Пакриш, В. В. Підвисоцький. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiaau.kiev.ua/books/inform_tekhnolohii/info/authors.html.

4. Криміналістика : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пяковський, Ю. М. Чорноус та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.naiaau.kiev.ua/login/index.php>.

5. Криміналістика : мультимедійний підручник / О. О. Алєксєєв, В. В. Пяковський, А. В. Іщенко та ін. Київ, 2016. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiaau.kiev.ua/books/kruminalist/index.html>.

6. Методика розслідування злочинів : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пяковський, А. В. Самодін та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.naiaau.kiev.ua/login/index.php>.

7. Особливості розслідування окремих видів злочинів : мультимедійний навч. посіб. / А. О. Антощук, В. В. Пяковський, А. В. Мирівська та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiaau.kiev.ua/books/orovz/index.html>.

8. Робоче місце експерта з трасологічних досліджень : навч. інформ.-довідкова програма. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiaau.kiev.ua/arm/arm_trasolog/index.html.

9. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні : мультимедійний навч. посіб. / О. А. Осауленко, Г. М. Степанова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiaau.kiev.ua/books/slidchi_rozdii/index.html.

10. Криміналістичне дослідження металної холодної зброї : мультимедійний навч. посіб. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiaau.kiev.ua/books/xolodna-zbroya/index.html>.

11. Судове почеркознавство : мультимедійний навч. посіб. / Є. Ю. Свобода, К. П. Ключник. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/sudove_pocherkoznavstvo/avtoru.html.
12. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник : практичний посіб. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/dovidnyk_ohliadmp/index.html.

Ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України	https://www.president.gov.ua
2. Офіційний портал Верховної Ради України	https://rada.gov.ua
3. Урядовий портал	https://www.kmu.gov.ua/control/
4. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини	http://www.ombudsman.gov.ua
5. Міністерство внутрішніх справ України	https://mvs.gov.ua
6. Національна поліція України	https://www.npu.gov.ua/
7. Міністерство освіти і науки України	https://www.mon.gov.ua
8. Міністерство юстиції України	https://minjust.gov.ua/ua
9. Верховний Суд України	https://www.scourt.gov.ua
10. Генеральна прокуратура України	https://www.gp.gov.ua/
11. Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр	https://dndek.kcentrmia.gov.ua/
12. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз	https://kniise.com.ua/
13. Конгрес криміналістів	https://crimcongress.com/guide/
14. Національна академія внутрішніх справ	https://www.naia.kiev.ua/
15. Національна академія правових наук України	https://www.aprnu.kharkiv.org/
16. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського	https://www.nbuv.gov.ua
17. Єдиний державний реєстр судових рішень	https://reyestr.court.gov.ua

**Професор кафедри криміналістики
та судової медицини НАВС**
кандидат юридичних наук, доцент

**Завідувач кафедри криміналістики
та судової медицини**
кандидат юридичних наук, доцент

Юлія КОМАРИНСЬКА

Андрій АНТОЩУК